

Pohjoismaiden neuvosto

27. marraskuuta 2018

Vastaus kirjalliseen kysymykseen E12/18, joka koskee alkoholin myyntitilastoja

Pohjoismaiden neuvoston jäsen Helge André Njåstad on esittänyt seuraavaan tekstiin perustuvan kysymyksen Pohjoismaiden ministerineuvostolle.

Tieto alkoholin kokonaiskulutuksesta Pohjoismaissa tai yksittäisissä maissa puuttuu, sillä riittävän tarkkaa tietoa myynnistä tai kulutuksesta ei ole saatavilla. Erityisen vaikeaa on saada kokonaiskuvaa rekisteröimättömästä rajakaupasta, osasta verovapaata myyntiä ja laittomaan toimintaan perustuvasta kulutuksesta. Virallisia myyntitilastoja ei julkaise myöskään Systembolaget, joka on suuri toimittaja muun muassa Norjan markkinoilla. Norjan Vinmonopolet toimii täysin avoimesti ja julkaisee myyntitilastonsa kuukausittain. Myyntitilastojen julkaisemista koskevan yhteistyön lisääminen pohjoismaisten monopolien kesken antaisi tarkempaa tilastotietoa myynnistä ja kulutuksesta ja siten paremman perustan kulutuksen ennaltaehkäisyä ja kansanterveyttä koskeville päätöksille.

Myyntitilastojen saaminen valtionmonopoleilta pitäisi olla helppoa, vrt. Norjan Vinmonopoletin käytäntö. Pohjoismaissa pitäisi myöntää enemmän varoja tutkimusohjelmiin, jotka lisäävät tietoa alkoholinkulutuksesta, ostotottumuksista ja alkoholihaitoista sekä näiden keskinäisestä yhteydestä. Pohjoismaiden kansanterveyslaitosten tiiviimmällä yhteistyöllä saamme enemmän tietoa alkoholihaittojen laajuudesta ja niiden kustannuksista ja voimme kehittää toimia niiden rajoittamiseksi. Siksi olisi hyvä vahvistaa tätä työtä osana nykyaikaista alkoholipolitiikkaa.

Edellä esitetyn perusteella kysyn Pohjoismaiden ministerineuvostolta:

Onko Pohjoismaiden ministerineuvosto tai ovatko pohjoismaiset laitokset ja yhteistyöelimet tehneet aloitetta pohjoismaisesta alkoholialan tutkimus- tai tilastoyhteistyöstä? Jos eivät, eikö sellaisen työn pitäisi käynnistyä ripeästi, jotta saisimme paremman päätöksentekoperustan? Tämä edellyttää sitä, että alkoholimonopolit julkaisevat avoimesti myyntinsä.

Pohjoismaiden ministerineuvoston puolesta vastaan seuraavasti:

Pohjoismaat ovat antaneet suuren painoarvon kansanterveyttä edistäville toimille alkoholin haittavaikutusten ennaltaehkäisemiseksi. Ennaltaehkäisevä työ näkyy pohjoismaisessa alkoholialan kansanterveysyhteistyössä, jopa perustuu pääasiallisesti pohjoismaisen virkamiestyöryhmän alkoholipoliittiseen yhteistyöhön sekä Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen (NVC) tutkimusta edistävään työhön ja alkoholin haittavaikutuksista tiedottamiseen.

Bo Kønbergin raportin¹ «[Terveysalan pohjoismainen yhteistyö tulevaisuudessa](#)» ehdotuksista yksi koski nimenomaan pohjoismaista kansanterveysalan yhteistyötä, nimenomaan kokemustenvaihdon lisäämistä kansanterveysasioista, erityisesti tupakkatuotteiden kulutuksesta ja alkoholin väärinkäytöstä. Sitten on perustettu pohjoismaisen kansanterveysfoorumi tukemaan politiikan kehittämistä ja toteuttamaan toimia paremman kansanterveyden ja terveyserojen kaventamisen puolesta Pohjoismaissa. Yhtenä keinona ovat yhteiset hyvien ennaltaehkäisevien ja terveyttä edistävien toimien kehityshankkeet. NVC toimii kansanterveysfoorumin sihteeristönä.

Kansanterveysfoorumilla on päättymässä hanke, jossa on selvitetty alkoholikäytössä tapahtuvia muutoksia ja alkoholin nuorille sekä iäkkäille aiheuttamia haittoja Pohjoismaissa. Hankkeessa on kartoitettu, vertailtu ja analysoitu pohjoismaista alkoholialan tutkimusta. Hankkeen tavoitteena on ollut tuoda esiin tulevaisuudennäkymiä ja haasteita, jotka liittyvät muuttuneisiin juomatapoihin ja niistä aiheutuviin yhteiskunnallisiin seurauksiin. Yksi tärkeä tavoite on ollut selvittää mahdollisia yhteisiä piirteitä ja erilaisuuksia Pohjoismaiden välillä sekä niiden taustalla olevia syitä. Toiveena on täyttää tiedoissa olevia aukkoja ja ottaa käsiteltäväksi tulevaisuuden tutkimukselle pohjoismaisittain tärkeitä aiheita, jotka liittyvät nuorten ja iäkkäiden juomatapoihin.

Tärkeä nuorten juomatapoja koskeva kysymys liittyy suuntaukseen, jonka mukaan nuorten juominen jatkuvasti vähenee kaikissa Pohjoismaissa. Mitkä tekijät vaikuttavat kulutuksen laskuun, ja juovatko kaikki nuoret vähemmän vai jakautuuko kulutus epätasaisesti nuorten parissa. Hankkeessa toteutettiin nuorten juomatapoja käsittelevä asiantuntijaseminaari elokuussa 2018, ja tutkimusraportti nuorten ja iäkkäiden juomatapojen muutoksista Pohjoismaissa ilmestyy alkuvuodesta 2019.

NVC koordinoi myös monivuotista tutkimusyhteistyötä ja hanketta [Alkoholskader i ulike faser av livet](#). Hankkeessa on laadittu raportti iäkkäiden juomatavoista ja vanhustenhuollossa piirissä esiintyvistä alkoholiongelmista. Lisäksi NVC:n verkkosivusto

¹ Ruotsin entinen terveysministeri Bo Kønberg laati Pohjoismaiden ministerineuvoston toimeksiannosta pohjoismaisen terveysalaa koskevan selvityksen, jossa kehoitettiin tekemään rajat ylittävää yhteistyötä kansanterveyden kohentamiseksi ja terveydenhuollon kehittämiseksi.

«[popNAD](#)» on populaaritieteellinen verkkosivusto, jossa käsitellään alkoholi- ja huumausainealan tutkimusta ja koordinoidaan pohjoismaista huumausaine- ja alkoholitutkijoiden NAD-verkostoa.

Pohjoismaisia vertailukelpoisia alkoholinkulutustilastoja on olemassa. Ne eivät kuitenkaan ole täysin kattavia, sillä ne perustuvat myyntilukuihin. Vuosittain alkoholimonopoli julkaisevat raportin (Nordic Alcohol Market-report²). Aikaisemmin mainittu popNAD-verkkosivusto ja vuosittain ilmestyvä «Nordic Studies on Alcohol and Drugs³» sisältävät tilastotietoa alkoholinkäytöstä Pohjoismaissa. Tässä yhteydessä voin erityisesti mainita NVC:n laatiman raportin [Nordic Alcohol Statistics 2010-2015](#), joka antaa yleiskatsauksen alkoholin myynnistä, kulutuksesta ja haittavaikutuksista Pohjoismaissa. Viimeksi julkaistu «[health statistics](#)», joka perustuu NOMESKOn (pohjoismainen lääkintätilastokomitea) keräämiin tietoihin, antaa myös tilastollisen yleiskuvan alkoholinkulutuksesta ja myynnistä sekä hoitajaksoista ja sairaalajaksojen päättymisistä, jotka liittyvät alkoholin aiheuttamien maksavaurioiden hoitamiseen Pohjoismaissa.

Ruotsin Systembolaget pyrkii avoimuuteen ja julkaisee jatkuvasti myyntiraportteja nettisivustollaan [omsystembolaget.se](#). Raporttien lisäksi Systembolaget voi tutkijoiden pyynnöstä toimittaa myös yksityiskohtaisempaa myyntiä koskevaa tietoa.

Kuten aikaisemmin mainitsin, Pohjoismaat tekevät jo tutkimusyhteistyötä alkoholialalla, ja aiheesta on olemassa myös pohjoismaisia tilastoja. Me myös jatkamme hyvän pohjoismaisen yhteistyön kehittämistä edelleen.

Odotan pohjoismaisen yhteistyön jatkuvan alkoholialalla ja suhtaudun yleisesti ottaen myönteisesti alkoholinkäyttöön ja sen haittavaikutuksiin liittyvään tutkimusyhteistyöhön.

Tukholmassa 27. marraskuuta 2018

Annika Strandhäll
Sosiaaliministeri

² <https://www.alko.fi>

³ <https://journals.sagepub.com>